

Maal og Minne i hundre år

Om nyere språk, språkhistorie m.m.

Av Svein Lie

1 Innledning

*Maal og Minne*¹ (heretter MM) er altså hundre år i år, og vi skal i denne artikkelen se på hva som har fylt dette tidsskriftet gjennom disse årene. Denne artikkelen slutter seg tett til artikkelen av Jan Ragnar Hagland i dette heftet, som først og fremst behandler artikler om norrønt, runologi og folkeminne i MM, og vi skal derfor her ta for oss andre fagområder, og det vil i hovedsak si moderne og nyere norsk og språkhistorie. Hagland skriver også noe om MM generelt, og det vil derfor ikke bli gjentatt her.

De viktigste kildene for dette arbeidet er naturlig nok de enkelte numrene av tidsskriftet, men også de to registrene som er gitt ut, i 1961 (for årgangene 1909–60) og 1986 (for 1962–85). Registrene er ordnet både alfabetisk (etter forfatternavn) og tematisk (etter fagområder), og det som omtales her, er da det som faller inn under hovedområdet “Språkforskning – språkhistorie” i registrene. – En viktig kilde til MMs historie er også Lundeby (2002).

I tidsskriftet er det de vitenskapelige artiklene som utgjør det meste av sidetallet, og det er først og fremst de som blir omtalt her. Men det finnes også annet stoff, ikke minst bokmeldinger, som begynte å komme i 1913/14, og som spesielt i seinere år er blitt en større del av stoffet, slik at de i enkelte hefter utgjør mer enn 50 % av sidetallet. Bokmeldinger er ikke tatt med i omtalen her.

2 Statistikk

Vi skal her se på hvordan artiklene i MM og som handler om “Språkforskning – språkhistorie”, fordeler seg i de enkelte tiårene. Kategoriene følger her i hovedsak inndelinga i registerbindene, men syntaks og morfologi er regnet hver for seg. Antall sider totalt i hvert tiår er tatt fra Hagland.

Tabell 1: Totalt sidetall for tidsskriftet og for artikler fordelt på noen viktige fagområder. Disputaser og bokmeldinger er ikke tatt med i tallene for fagområdene.²

	1909–19	20–29	30–39	40–49	51–59	60–59	70–79	80–89	90–99	00–08
Totalt	2561	1855	1731	1662	1605	1781	2010	2395	2139	2054
Språkhistorie	173	159	299	49	128	108	60	200	170	51
Navn	196	293	73	398	99	70	140	93	130	106
Dialekter	196	110	179	162	144	47	35	60	64	104
Fonologi – grafonomi	31	22	55	92	63	81	122	145	28	64
Syntaks		13	16	23	29	68	321	132	149	58
Morfologi	9	54		9	31	7	48	62	122	268

Tabell 2: Som tabell 1, men stoffmengde angitt i prosent.

	1909–19	20–29	30–39	40–49	51–59	60–59	70–79	80–89	90–99	00–08
Totalt	2561	1855	1731	1662	1605	1781	2010	2395	2139	2054
Språkhistorie	6,8	8,6	17,3	2,9	8,0	6,1	3,0	8,4	7,9	2,5
Navn	7,7	15,8	4,2	23,9	6,2	3,9	7,0	3,9	6,1	5,2
Dialekter	7,7	5,9	10,3	9,7	9,0	2,6	1,7	2,5	3,0	5,1
Fonologi – grafonomi	1,2	1,2	3,2	5,5	3,9	4,5	6,1	6,1	1,3	3,1
Syntaks	0,0	0,7	0,9	1,4	1,8	3,8	16,0	5,5	7,0	2,8
Morfologi	0,4	2,9	0,0	0,5	1,9	0,4	2,4	2,6	5,7	13,1

Disse tallene må tas med mange klyper salt. Det er ikke alltid lett å si hvilken kategori en artikkel skal plasseres i, for den kan dreie seg om et tema som dekker to områder (f.eks. morfologi og dialektologi), og artikkelen er da plassert etter skjønn. For litt lengre artikler er noen ganger sidetallet delt på to kategorier. Mange artikler dekker over flere områder og er derfor ikke tatt med, og andre igjen handler om emner som ikke helt passer inn i dette mønsteret, og de er da også holdt utenfor her. Tallene blir derfor noe subjektive. Det er da også en av grunnene til at Lundeby (2002) får litt andre prosenttall, men en annen er også det at Lundeby teller artikler, og her er det telt sider.³

Hagland viser i sin artikkel at de disiplinene han tar for seg (norrønt, runologi, folkeminne), utgjør en stor del av tidsskriftet gjennom hele tida, men mest før 1970, for i alle tiårene fram til da, unntatt 1920–29, utgjør disse disiplinene rundt 40 % av sidetallet eller mer. Det betyr at “våre” disipliner i sum er sterkere representert etter 1970 enn før.

Når det ellers gjelder fordelinga av stoff på fagområdene, så ser vi et visst mønster. Vi ser f.eks. at de tradisjonelle disiplinene språkhistorie (her inkludert etymologi), navn og dialektologi har en ganske sterk stilling gjennom hele perioden. Dette gjelder nok i størst grad språkhistoria, som nok har gått noe opp og ned, men gjennomgående har hatt en sterk stilling hele tida. Ellers ser vi nok den tydeligste endringa fra den første tida og fram til i dag ved syntaks og morfologi, som var sjeldne emner de første tiårene, men som etter hvert er stadig bedre representert, syntaks ikke minst fra 1970-tallet og morfologi især fra 1990-tallet.

3 De enkelte fagområdene

Språkhistorie har som nevnt stått relativt sterkt gjennom hele perioden. Det sentrale navnet på dette feltet er Didrik Arup Seip. Hans første artikkel er fra 1912 (om sva-rabhaktivokal i Åseral-mål), og den siste kommer i 1960, og en stor del av artiklene hans dreier seg om språkhistorie, fra de tidligste tider og fram til 1900-tallet. Noen ganger drøftes forhold som er knyttet til aktuelle diskusjoner om normeringa av norsk, som når Seip skriver om infinitiv i østnorsk i 1938 eller formene *vei/veg* i 1955. Også seinere finner vi artikler som handler om forhold som det er språkpoli-tisk strid om. Et slikt felt er purisme, som er gjenstand for artikler av bl.a. Kjell Venås (1988), Valerij P. Berkov (1992), Lars S. Vikør (1990), Endre Brunstad (2003, disputas), Stephen Walton (2003, opposisjonsinnlegg), Geirr Wiggen (2003). Reine debattinnlegg i språkstriden finner vi likevel ikke, med et mulig unntak i en liten artikkel av Edvard Lehmann i 1914. Men omdiskuterte fenomener som samnorsk har vært gjenstand for artikler av bl.a. Kjell Ivar Vannebo (1979) og Kjell Venås (1993).

I sidetallene for språkhistorie er det også tatt med etymologi, som vi finner litt av nå og da, mest den første perioden, med artikler av Alf Torp og andre. Et nytt underområde under språkhistorie dukker opp i 1994, når Kjell Ivar Vannebo skriver om lese- og skriveferdighet i middelalderen, og som Dagrun Skjelbred følger opp i 2000 når hun drøfter hvordan lærerstudenter skrev på 1800-tallet.

Navnegransking stod nok aller sterkest de første tiårene, men er godt represen-tert også i seinere år. Statistikken viser en topp på 40-tallet, men det må da også tas med at Per Hovda fylte et helt hefte (116 s.) i 1944 (*Stadnamn frå sjøen i Austre-Ryfylke*). En rekke navn på ulike slags lokaliteter landet rundt er drøftet i en mengde artikler, både av kjente og mindre kjente navn.⁴ Vi ser også at når det har vært poli-tisk strid om navneformer, har dette også avspeilt seg i MM, ikke minst i 1929, da det ble trykt fire artikler om bynavnet *Trondhjem*, altså like før bynavnet ble endret, først til *Nidaros* og så til *Trondheim*.

Stedsnavn er det som er mest omtalt i MM, men allerede fra den første tida finner vi artikler om personnavn, den første i 1910, der Roar Tank tar for seg personnavn i Bergen og Stavanger og drøfter bl.a. oppkalling, altså hvordan og i hvor stor grad barn får navn etter slektninger. En grundig studie fra midten av århundret er Eyvind Fjeld Halvorsens artikkel om personnavn på Ringerike (1955).

Ellers er det ikke bare navn på steder og personer i streng forstand som er tema, men vi finner også artikler om navn på dyr (ku, geit, hest og (Mikkel) rev!), skip, om gudenavn (Ullr, Baldr o.a.) og om navn fra eventyr og folkeminne (Askepott, Mumle Gåsegg, Per Gynt mfl.).

Dialektologien har vært representert gjennom hele perioden, og fram til i dag. Sterkest stod nok dette feltet de første tiårene, men etter en nedgangsperiode på slut-ten av 1900-tallet har vi fått et oppsving etter årtusenskiftet. I den eldre perioden var det en god del klassiske beskrivelser av enkeltidialekter, ofte med diakront perspek-

tiv, og det var ofte tale om spesielle forhold i en dialekt, som den aller første, Jørgen Reitans artikkel i 1910 om betoningsforholdene i Stadsbygd, Leiv Heggstads artikkel om syntaksen i setesdalsmål 1916, Mikjel Sørliens om konjunktiv i Valdresmålet i 1928, – eller for å gjøre et langt sprang – Einar Haugens artikkel om “tvetoppet vokal” i oppdalsmål fra 1954.

Et viktig tema i dialektologien er også hvordan norske dialekter skal deles inn, og om det kom det en viktig artikkel i 1954, da Hallfrid Christiansen lanserte en annen inndeling av norske dialekter enn den vanlige todelinga i østnorsk og vestnorsk, for hun hevder der at en firedeling gir et sannere bilde av forskjeller og likheter. Samme tema, men fra et annet perspektiv, tas opp i artikkelen av Knut Fintoft og Per Egil Mjaavatn om tonelagskurver som målmerker fra 1980.

I dag er gjerne sosiolingvistiske perspektiver de dominerende når talemål skal beskrives. Men vi finner slike perspektiver også tidligere. For det har også ligget sosiolingvistiske perspektiver innbakt i flere tradisjonelle målførebeskrivelser, og i en artikkel fra 1917 introduserer Amund B. Larsen begrepet naboopposisjon – ønsket hos språkbrukerne om å skille seg språklig fra naboene – for å forklare språkutvikling, og dette er blitt stående som et viktig begrep i forståelse av dialektutvikling.

Og sjøl om de tradisjonelle bygdedialektene var det som opptok språkfolk mest på den tida da MM ble grunnlagt, er bildet mer nyansert enn som så. For bymål er tidlig omtalt i MM – allerede i 1915 gir Ivar Hoel en grundig beskrivelse av Kristiansunds-mål, i 1916 har Alfred Jensen en bredt anlagt artikkel om dagligtalen i Kristiania, og etter hvert kommer flere bymål til, bl.a. Arendal bymål ved Fridtjof Voss (1940). I de tidligere artiklene er det liten vekt på variasjonen i bymålet, sjøl om Hoel skriver litt om det såkalte “mellemsproget” i Kristiansund, men etter midten av århundret blir dette et viktig tema, ikke minst forskjellen på en såkalt finere og mer folkelig bydialekt, her i MM bl.a. i Helge Omdals beskrivelse av språkforholdene i Stavanger (1967). En tidlig studie av varianter i en bydialekt, bygd på moderne statistiske metoder, er Odd Nordlands undersøkelse av språkbruken i to Oslo-skoler, i hhv. øst og vest (1954).

Vi ser altså at sosiolingvistiske perspektiver etter hvert kommer sterkere fram i nyere tid. Og mer sosiolingvistikk får vi i et par artikler som tøyser grensene for nordisk språk når Olaf Broch i 1927 og 1930 introduserer russennorsk, et språk som ble brukt til kommunikasjon når russere og nordmenn møttes på Nordkalotten, fram til den russiske revolusjonen satte en stopper for kontakten. Språkformer som ligger i utkanten av eller utafor det vi regner som norsk, er også omtalt i flere artikler på 40-tallet, av Øivin Ribsskog (1941) om “Sjargong, forbryterspråk og romman”, Kristian Røstvig om “Særmål og trollmål” (1944), hvor også “slengemål” (slang) er omtalt, Helge Refsum (1945) om “Tatermål i Norge” og Ragnvald Iversen (1947) om “romani og rodi i Norge”.

Om vi så beveger oss over til grammatikken, så finner vi at de tidligste artiklene om syntaks gjelder dialekter, noen om forholdene i en dialekt, andre om noe som

forekommer i flere dialekter. En av de tidligste i den siste kategorien er Knut Kopperstads drøfting av pronomenet *han* (*hann*) ved upersonlige verb i norske dialekter (1920). Den første reinte teoretiske drøftinga av norsk syntaks finner vi i en artikkel av Olav Næs i 1933, som dreier seg om syntaksanalyse generelt (med tilsvar fra Western året etter). Og Næs er sentral også i fortsettelsen, først i en ny artikkel fra 1949, men indirekte ikke minst i den artikkelen som Jostein Gussgard skrev 1967 om Næs' store grammatikk (fra 1965), og som ble mye sitert og brukt seinere av norske syntaktikere. Etter hvert øker antallet artikler, og av de mest produktive i tida etter 1970 var Kjell Ivar Vannebo (bl.a. om gjenstandshelheter fra 1972), Vigleik Leira og (germanisten) John Ole Askedal.

Det bildet vi her ser i MM, avspeiler den generelle utviklinga i norsk språkvitenskap, med en dreining fra historiske disipliner, herunder også dialektologi, og over til grammatikk og andre moderne disipliner. I nordiskfaget ved universitetene var ikke syntaks noe sentralt emne i grunnutdanninga før på 60-tallet. Og det som ble lest av syntaks før det, var helst historisk syntaks, representert ved Falk & Torp (1900). Men fra 1960-tallet kommer den synkrone syntaksen inn, først i skolegrammatisk tapning, ofte kombinert med Paul Diderichsens feltanalyse, seinere kom også den typen formell grammatikk som ble utviklet av Noam Chomsky, i liten grad i undervisninga, litt mer i artikler i MM. Og vi ser da også en tydelig økning av side-tallet for syntaks på 60-tallet, men enda mer 70-tallet, mens det går noe tilbake igjen de siste tiårene. Og det vi ser mye av på 70-tallet, er ikke minst mange artikler om leddstilling, inspirert av den sterke interessen for feltanalyse. Den chomskyanske grammatikken, i en tidlig fase kalt transformasjonsgrammatikk, seinere helst generativ grammatikk, er det noe av i MM på 70-tallet og framover, men ikke mye. De som skrev om grammatikk innenfor denne modellen, fant gjerne andre publiseringsarenaer, og især fra 1983, da *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* (NLT) begynte å komme ut, ble det mer naturlig at slike artikler fant veien dit.

Vi ser også at syntaksandelen i MM synker noe fra 80-tallet og framover. Det skyldes nok ikke bare at vi fikk NLT, men det gjenspeiler nok også en allmenn trend i språkvitenskapen generelt. På 1970-tallet dominerte syntaksen innenfor internasjonal språkforskning, med Chomsky i spissen, og likeså norsk språkforskning, sjøl om det meste som ble skrevet om norsk, fortsatt bygde på mer tradisjonelle teorier. Men etter hvert ble det splittelse i rosenes leir, og det dannet seg også andre grammatiske skoler i tillegg til den chomskyanske. Og andre, til dels nye, disipliner fanget språkforskernes interesse, bl.a. tekstlingvistikk (seinere gjerne kalt diskursanalyse) og pragmatikk. Og i noen grad vendte interessa for de gamle disiplinene tilbake, gjerne med nye metoderedskaper.

Morfologi er det også lite av de første tiårene. Det er nok noe, men ofte sett i et diakront perspektiv, som når D.A. Seip skriver om fastgrodd artikkel i 1919. Og det kan være dialektformer som beskrives, som f.eks. når Gerhard Stoltz tar for seg fuge-e i sammensetninger i bergensk i 1919, og når Jørgen Reitan tar for seg såkalte interjeksjonsverb i norske dialekter. Morfologiske artikler kan enkelte ganger være

knyttet til aktuelle diskusjoner om normeringa av norsk, som når Seip skriver om infinitiv i østnorsk i 1938. Mer teoretiske problemstillinger er det lite av de første tiårene, men noe er det, som Ragnvald Iversens beskrivelse av sammensetninger i dagens norsk fra 1924, og August Westerns artikkel om nominalkomposita i 1929. Og allerede i en artikkel i 1913 finner vi ei drøfting av hva et pronomen er, men denne artikkelen av Johan E. Thaasen er langt eldre, for det er gjenoptrykk fra en artikkel fra 1865.

Men så kommer altså morfologien sterkere etter hvert, i hvert fall gradvis fra tiår til tiår, med en foreløpig topp dette første tiåret i den nye årtusenet. Vi ser dermed også at det innenfor grammatikken er en gradvis forskyvning av interessa fra syntaks til morfologi. Dette er også en gjenspeiling av det internasjonale bildet de siste tiårene. I Chomskys grammatikkmodell fra 1960-tallet var morfologien nærmest borte, oppslukt dels av syntaksen og dels av fonologien. Men den har kommet tilbake både internasjonalt og nasjonalt – og i MM. Og når det gjelder det siste tiåret kan vi se at flere yngre språkforskere har vært mest interessert i morfologi, og de har også beriket MM med en rekke leseverdige artikler innenfor dette feltet. Også *Norsk referansegrammatikk* (NRG) har bidradd noe til det høge sidetallet her, for etter at denne grammatikken kom, ble det noe diskusjon om ordklasseinndelinga der, og noe av den diskusjonen har foregått i MM.

Feltet fonologi har vært emne for artikler gjennom hele perioden, med en topp på 1970- og 80-tallet. Det ligger i sakens natur at fonologiske beskrivelser er knyttet til bestemte dialekter eller geografiske områder, som artikkelen av Reitan som er nevnt tidligere. Et tidlig eksempel er også Ernst W. Selmers artikkel om tonelag i Kristiania (1920), og fra litt seinere (1932) kan vi merke oss Knut Kopperstads lange artikkel (70 s.) om betoning i sammensetninger i sunnmørsmål, en artikkel som utløser to tilsvær i samme årgang. Også August Western, som vi kjenner best som grammatiker, skriver i 1937 (og 1938) om tonelag i norsk.

Leksikografi er i tabellen ikke egen kategori, men det har vært en mindre strøm av leksikografiske artikler gjennom det meste av perioden, fra 1909, da Hjalmar Falk skrev om faste ord og vendinger, og fram til i dag.⁵

Pragmatikk er en kategori som ikke fantes i den første bibliografien (1961), men som er satt inn i den siste (1986). Og det med god grunn, for det er først på 1970-tallet vi får artikler som kan sies å høre til her. Det er ikke minst Thorstein Fretheim som åpner dette feltet, aller først med artikkelen om demperen *nesten* i 1979.

MM er ikke et litterært tidsskrift, men artikler om skjønnlitterære forfattere fins det likevel allerede fra starten av, i artikler av Catharinus Elling om Petter Dass og folkelodiene (1909), av Hans Eitrem om Wergeland og Ibsen (1910), og av Ragnvald Iversen om bokstavrim hos Petter Dass (1915). Reint litterære artikler finner vi ikke i fortsettelsen – når dikterne omtales, er det helst ut fra et språklig perspektiv. Slik er det når Hans Midbøe skriver om Dass' ortografi (1942), Ingard Hauge om dialektinnslag hos Amalie Skram (1946), Bjarne Berulfsen om språklige særtrekk i to av

Ibsens skuespill (1963 og 1968) og Olaf Øyslebø om Hamsuns “merkverdige at-setninger”. Med de siste eksemplene er vi nå inne i stilistikken, og den som i Norge åpnet dette feltet mot tekstlingvistikken, var først og fremst Bernt Fossetøl, bl.a. i artikkelen om stil og tekstkonstitusjon fra 1973. Artikler innenfor tekstvitenskap finner vi lite av – det eneste er trolig Øivin Andersens artikkel om fagtekst som sjanger (1992). En artikkel som tar opp stil på en litt annen måte enn den tradisjonelle, er Einar Lundebys artikkel fra 1995 om intimisering og brutalisering i dagens språk.

4 Debatter, disputaser

Et trekk som ofte forekommer i MM, uavhengig av hva det skrives om, er at samme tema tas opp igjen innen kort tid. Det hender at samme forfatter fortsetter med sitt eget tema, tilsynelatende fordi stoffet er så omfattende at det er delt på flere utgivelser. Det gjelder Olaf Brochs omtale av russenorsk (1927 og 1930), og Torodd Kinn som skriver om avledninger på *-vis* i tre nr. i 2005 og 2007. Men det skjer også ofte at en forfatter i et seinere nummer legger til noe som et tillegg til noe en har skrevet om før, gjerne kalt *Tillegg til ...* eller *Mer om ....* Og enda mer interessant blir det gjerne når flere skriver om samme emne, slik at vi får en meningsutveksling. Didrik Arup Seip og August Western debatterer navnet *Trondhjem/Trondheim/Nidaros* i fire artikler i 1929, og Knut Kopperstads artikkel fra 1932 om betoning ved sammensetninger i sunnmørsk utløser tilsvaret i neste hefte fra A. Trampe Bødtker og Ivar Alnæs. Og Olav Næs’ artikkel om syntaksanalyse i 1933 følges opp av August Western året etter. Fra nyere tid kan vi ta med en disputt om morfem null mellom Hans-Olav Enger og Eric Papazian i 1993, -95 og -97, en annen debatt om ordklasser mellom Kristian Emil Kristoffersen, Jan Terje Faarlund og Eric Papazian i 2000 og 2002. Og et stedsnavn en visstnok aldri blir ferdig med, er *Oslo*, som var tema for åtte artikler i perioden 1998–2004. Men den heftigste debatten i MM har nok trolig vært den mellom Ingeborg Hoff og Bjarne Ulvestad i 1962, -66 og -69, da temaet var “opning og lågning” (to termer som har vært mye brukt av dialektologer om diakron endring av vokaler).⁶

Hagland nevner at opposisjonsinnlegg ved disputaser i noen tilfeller har vært trykt som artikler i MM. Fra 1960-tallet finner vi av og til alle innlegg ved disputaser trykt samlet i MM (i 1966 to disputaser), ikke minst på 1980-tallet – fra 1984 til 1987 var det tatt med én disputas hvert år – men også seinere. Temaene gir oss et bilde av hva yngre forskere innen nordisk språk er opptatt av i dag, og slik sett er det neppe helt tilfeldig at de to siste (2006 og 2008) var om sosiolingvistikk – mer tilfeldig var det vel at begge handlet om sognemål.

5 Forfatterne

Artiklene i MM er skrevet av en rekke personer, men noen skriver mer enn andre. Om vi holder oss til de emnene som denne artikkelen handler om, er det Didrik Arup

Seip som er den som har bidradd mest, med i alt mer enn 60 artikler. Andre bidragsytere med mange artikler fra den eldre perioden er Hjalmar Falk (mest ordforklaringer), Ragnvald Iversen (mange emner), Amund B. Larsen (dialektologi), Ingjald Reichborn-Kjennerud (mest sjukdomsnavn), Gerhard Stoltz (ord i bergensk), og vi kan også merke oss flere artikler av Halvdan Koht, som ellers er mest kjent som historiker og politiker (navn, ord og uttrykk). Litt seinere kommer Gustav Indrebø som en flittig bidragsyter (navn) og enda seinere Hallfrid Christiansen (dialekter) og Per Hovda (navn). Fra nyere tid er det nok noen som skriver mer i MM enn andre, men vi kommer da til forskere som ennå er aktive, og dem overlater vi til ettertida å ta for seg.

Noen kjønnskvolter er det vanskelig å finne spor av i MM – tidsskriftet er med få unntak skrevet av menn. Men noen bidrag fra kvinner finner vi likevel, og to kvinner med mange bidrag er Hallfrid Christiansen (dialektologi) og Anne Holtsmark (norrønt), begge med artikler fra 1933 og framover. Seinere er Ingeborg Hoff (dialektologi, fra 1941) en viktig bidragsyter, og andre kvinner kommer til etter hvert, men like fram til vår tid har nok MM vært dominert av innslag fra menn.

De fleste som skriver i MM, er språkfolk med spesialitet i nordisk språk (ev. norrønt eller folkeminne), eller allmennlingvister, ofte ansatt på universiteter og høyskoler, men også i skoleverket. Ikke sjelden er det bidrag fra de andre nordiske landene, men også nordister med hjemsted utenfor Norden har bidradd, og av disse bør vi her nevne ikke minst norsk-amerikaneren Einar Haugen (artikler fra 1939 til 1980, især fonologi og dialektologi) og russeren Valerij P. Berkov (fra 1970, mest grammatikk). Berkov og svensken Ulf Teleman har fra sine utkikkspunkter utenfor Norge også vært med og gitt nyttige og viktige bidrag til synspunkter på den norske språksituasjonen (1985 og 1992).

Men vi ser også at folk med primærkompetanse i andre språk har vært aktive skribenter. Det gjelder bl.a. slavisten Olaf Broch, som ikke bare skriver om russisk, men også om Vestfold-mål, til dels sammen med en annen slavist, Arne Gallis. Gallis skrev på 1980-tallet også artikler om nyere trekk i norsk. Russeren og slavisten Boris Kleiber har også bidradd med norsk-russiske emner, romanisten Leif Sletsjøe skrev i 1959 en ofte sitert artikkel om uttrykkstypen “Dette var deilig kaffe, fru Hansen!”, og fra 1980-tallet har germanisten John Ole Askedal skrevet en mengde artikler om norsk språk, især innenfor området grammatikk.

6 Avslutning

I det første nummeret av MM skrev redaktøren om det nye tidsskriftet: “Det vil gjøre krav paa at være et videnskabelig tidsskrift (...). Men paa samme tid skal artiklerne være almenfattelige og læselige.” Dette er et mål som det er all grunn til å mene at tidsskriftet har levd opp til: På det ene sida har artiklene stort sett hatt et høyt faglig nivå, og på den andre sida er de oftest skrevet slik at mange kan lese dem og ha utbytte av dem. Derfor er MM fortsatt et viktig tidsskrift for både lek og lærd. Og det er mitt håp at det vil fortsette slik lenge.

Noter

- ¹ Tidsskriftet ble skrevet *Maal og minne* fram tom. 1/1940, etter det *Maal og Minne*.
- ² 1949-50 var slått sammen til en årgang. – Sidetallet for 1909–19 er høyere enn tiårene etterpå, ikke bare fordi det omfatter en årgang mer, men også fordi 1911-årgangen var på ca. 750 sider. Det var en festskrift til H.F. Feilberg, utgitt av MM i samarbeid med et dansk og et svensk tidsskrift – Årgangen 1961 var i sin helhet en innholdsoversikt for 1909–60, og hefte 3–4 1986 tilsvarende for årgangene 1962–85.
- ³ Korte artikler kan åpenbart oppstå av mer eller mindre praktiske hensyn. Vi kan som en kuriositet ta med at i 1946 har redaktøren, Magnus Olsen, på siste side en kort artikkel om øynavnet *Merdø*, og han begrunner artikkelen med: “Der er en side ledig i årgangen, og jeg vil benytte meg herav til nogen korte bemerkninger om emnet.”
- ⁴ Mange navneartikler er korte, og derfor får også Lundeby en høyere prosentandel med navneartikler enn om en teller antall sider.
- ⁵ I bibliografien fra 1961 er ikke leksikografi med som eget område, i den neste er det en undergruppe av morfologi.
- ⁶ Mer om disputten i Lundeby (2002: 34).

Litteratur

Lundeby, Einar. 2002. *Bymålslaget og Maal og Minne. Et 100-års jubileum*. I serien Bymålslagets skrifter. Oslo.

Svein Lie
Institutt for lingvistiske og nordiske studier
Universitetet i Oslo
Pb. 1102 Blindern
N-0317 Oslo
svein.lie@iln.uio.no